

Yashil **IQTISODIYOT** *va* **TARAQQIYOT**

ISSN: 2992-8902

Digital
Object
Identifier

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIALS
NUMBER
SYSTEM

74-91 XALQARO DARAJA

MAXSUS SON, 2024

IJTIMOIY, IQTISODIY, SIYOSIY, ILMIY, OMMAKOP JURNAL

2024-YIL 18-19-APREL

**“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AGROIQTISODIYOT VA
BUXGALTERIYA HISOBINING DOLZARB MUAMMOLARI VA
ULARNING YECHIMLARI” PROFESSOR NURILLA SULAYMONOVICH
SANAYEV TAVALLUDINING 85 YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN**

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI, 2024**

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 678 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 19-aprel kuni ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., professor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Sevil Piriyeveva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Benazir ustozni yod etib	10
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti jamoasi	
Qishloq xo'jaligi taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari.....	12
Yunusov Xudaynazar Beknazarovich	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari moliyaviy natijalari hisobini takomillashtirish	14
Alikulov Abdimo'min, Koshkaldal Irina	
Assessment of the ESG rating of banks.....	19
Ruziyeva Elvira, Eshmuradov Ulugbek	
Contract Preferences of Smallholders: Evidence From a Study on Potato Production in Uzbekistan	24
Sanaev Golib, Sanaeva Rakhima, Nurullaev Ulmasjon, Nurullaeva Bakhora, Sanaev Anvar	
Taxation Systems in the Agricultural Production Sphere in the Context of Resistance to Shadow Economy	34
Koshkaldal Iryna, Dombrovska Olena, Alikulov Abdimumin	
Factors Influencing Farmers' Cooperation in Irrigation: A Study of Samarkand Province, Uzbekistan	39
Tadjiev Abdusame Abduxamidovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida kapital qo'yilmalar hisobi hamda hisobotlarini takomillashtirish.....	43
Xasanov Baxodir Akramovich, Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Raxmatov Jonibek Ismoil o'g'li	
Tijorat banklarida ichki auditida muhimlik va auditor riski masalalari.....	50
Ibragimov Abdugapur Karimovich, Qo'ldoshev Dilshod Melixurozovich	
Agroklasterlar ichki sotish jarayonida transfert baholarni belgilashni tashkiliy-uslubiy jihatlari	57
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Auditda regression tahlilni qo'llashning xususiyatlari	64
Tajekeev Ziyatdin Kobeyisovich	
Uzumchilik fermer xo'jaliklarida ishlab chiqarish xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	67
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida aktivlarni tasniflash, ularning hisobi va hisobotini takomillashtirish.....	71
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	
The Place of Digitalisation in the Rural Areas Development of Ukraine.....	76
Riasnianska A. M., Kniaz O. V.	
Yalpi ichki va hududiy mahsulotning ko'payishida faol tadbirkorlikning o'rni	79
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Nazarova Maryam Sharipovna	
Inflyatsion targetlash rejimining pul-kredit siyosatini amalga oshirishdagi ahamiyati	84
Fayziyev Oybek Raximovich	
Asalarichilikning qishloq xo'jaligi iqtisodiyotidagi o'rni va uni rivojlantirish istiqbollari.....	89
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Uzumchilik majmuining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi va uning tamoyillari.....	94
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
Mintaqaviy klasterning xususiyatlari.....	98
Urdushev Hamrakul	
Considerations for Bolstering Entrepreneurship in the Evolution of the Domestic Economy	102
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna	
Chorvachilik tarmog'ida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlari.....	107
Kudratov Rizo Turdibayevich, O'roqov Feruz Ibodullayevich	
Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishning hududiy jihatlari	112
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Nazarova Maryam Sharipovna	

Yalpi ichki mahsulot va uni hisoblashni takomillashtirish yo'llari.....	117
Xalmurzaev Mansur, Abdushukurov Xondamir	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida tovar-moddiy qiymatliklar hisobini takomillashtirish yo'nalishlari.....	122
Raximova Umida Rabbimovna	
Mamlakatimiz agrar tarmog'ida innovatsiyalarga asoslangan tadbirkorlikni rivojlantirish.....	127
Olimova Nodira hamrakulovna	
Banklarda ichki auditni xalqaro audit standartlari asosida takomillashtirish.....	131
Rizayev Nurbek Qodirovich, Boymatova Chinora Ilxomovna	
Agroklastarlarda asosiy vositalarni modernizatsiyalash va ta'mirlash xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	137
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ibodullaev D., Abdushukurov Xondamir Botiraliyevich	
Davlat budjetida boshqaruv xarajatlarini moliyalashtirishni takomillashtirish yo'llari va xarajatlarining optimallashtiruv muammolari.....	142
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna	
Bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirishni yuzaga keltiruvchi sabablar hamda ularning yechimi.....	146
Ahmatova Qunduzbonu Asliddinovna, Sunnatullayev Musurmon Sunnatullo o'g'li, Salamov Ibroxim	
Global iqtisodiy rivojlanish sharoitida yashil iqtisodiyot muammolari	151
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Musurmonov Nodirbek Ahmadovich	
Menejer boshqaruvida boshqaruv mehnati va guruhlar dinamikasi	155
Xasanova Sitara Islamovna	
G'allachilik klasterlarida buxgalteriya hisobi shakllarini takomillashtirish.....	158
Yuldashev Sherali Xaitovich	
Современность услуг агропромышленного комплекса в условиях инновационной экономики положение дел	163
Тураев Баходир Хатамович, Рузиев Хамрокул Жураевич	
Влияние внешних факторов на эффективность производства животноводства.....	170
Хамдамова Насиба Аблакуловна	
Banklarda ichki auditni rejalashtirish masalalari.....	173
Ibragimova Iroda Rashid qizi, Safarov Abdumajit Abdixamidovich	
The Importance of Digital Technologies in the Development of Agriculture.....	179
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish o'zini o'zi band qilishni davlat tomonidan tartibga solish shakli sifatida.....	182
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna, Javmanov Jamshed Abdusamatovich	
O'zbekiston pensiya tizimida pensiya hisoblash va to'lashni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasini uyg'unlashtirish.....	186
Xasanov Baxodir Akramovich, Nurmanov Din-Axmed Tileubayevich	
Uzumchilik mahsulotlari eksportini oshirish omillari	193
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Korxonalarning xo'jalik faoliyati hisobining mohiyati, ahamiyati va hisob turlari.....	196
Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Irisboyev Raxmatilla Shavkat o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotning o'zbekistondagi holati va uning rivojlanish istiqbollari	200
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Abdullayev Sanjar Sayfiddin o'g'li, Sunnatullayev Musurmon Sunnatulla o'g'li	
Fermer xo'jaliklar faoliyatida investitsiyalarning o'rni.....	204
Nomozova Mahliyo Mamirjon qizi, Yuldashev Muhammad Utkir o'g'li, Solijonova Diyora Xaydarali qizi, Saydullayev Akbarali Akram o'g'li, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Raqamli iqtisodiyotning o'rni va joriy etishdagi imkoniyatlari.....	209
Salamov Ibroxim, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Ummatov Begzod Ikrom ugli, Bekpolatov Sultonxon Sherzod ugli	
Raqamli iqtisodiyot sharoitda asosiy vositalarni hisobga olishni takomillashtirish.....	214
Xatamov Kobil Xayriyevich, Sodiqov Xayrulla Sattorovich	
Improving Cost Accounting for Sales of Agricultural Products in Farms	218
Abdimumin Alikulov, Ulugbek Eshmuradov, Khondamir Abdushukurov	

Servis korxonalarini raqamli iqtisodiyotga o'tkazishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	224
Kurbanova Raxima Jamshedovna	
Raqamli iqtisodiyotning bugungi kundagi holati.....	228
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Eshimova Gulandom Botir qizi, Daniyarov Xurshid Baxtiyarovich	
Qoramolchilikda ozuqa ta'minotini yaxshilash yo'llari	233
Nurullayev Ulug'bek Uytalovich, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Meva-sabzavotchilik klasterlarida faol tadbirkorlikning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi o'rni	236
Ibroxim Salamov, Roziyeva Gulxayo Chorievna	
Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	242
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Isaxonov Shaxzodjon Nurali o'g'li	
O'zbekiston chorvachiligidagi muammolar va ularning yechimi.....	246
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Esirgapov Diyor Akramovich, Ulmasov Tohir Suvonqulovich	
Qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati	249
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Ulmasov Amirxon Rasul o'g'li, Botirov Bekzod Ulug'bek o'g'li	
Механизмы и инструменты финансирования малых и средних сельскохозяйственных предприятий (На примере Центральноазиатского региона).....	253
Худойбердиева Асила	
Agroklastarlarda kapital qo'yilmalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	259
Irisboyev Rahmatillo Shavkat o'g'li, Jo'rayeva Diyora Olimjonovna, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Milliy iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rolini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	265
Saidxonov Akmalxon	
Improving Accounting and Auditing of Inventories in Agricultural Clusters	269
Raximova Umida Rabbimovna	
Maishiy xizmatlar sohasining rivojlanish tendensiyalari va kambag'allikni qisqartirishdagi o'rni.....	272
Rajabov Navruzbek Azimjonovich	
Chorvachilik tarmog'ida mahsulotlarni qayta ishlash samaradorligini oshirish imkoniytlari	277
Salamov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Порядок применения и актуальность международных стандартов финансовой отчетности в деятельности коммерческих банков и предприятий	282
Нарзиева Гузал Бахтиёровна, Хомидов Асилбек Отабек угли, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли	
Savdo korxonalarida segmentar hisobning o'rni va ahamiyati	286
Mardonov Mamed Shavkatovich, Bobomuradova Sarvinov Ziyadullayevna	
Livestock Development Problems and Prospects in Uzbekistan	289
Khamdamova Nasiba Ablakulovna, Ulmasova Oyul Bakhtiyarovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
Понятие и учет капитальных вложений в агрокластерах.....	292
Жураева Диёра Олимджановна	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini innovatsion modernizatsiyalashda iqtisodiy samaradorlikni hisoblash metodini takomillashtirish	297
Kurbanova Raxima Jamshedovna, Umurzoqova Sevinch Karim qizi	
Tarmoq mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotishda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning iqtisodiy samaradorligi	301
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayho Salaxiddinovna	
Maishiy xizmatlar sohasini tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishda raqamli innovatsion texnologiyalarning roli va ahamiyati	304
Quliyev Begimqul Melikovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining rivojlanishi va iqtisodiy o'sish uchun barqaror investitsiya muhitini ta'minlash masalalari.....	308
Raximova Umida Rabbimovna, Elmurodova Dilnoza Farxodovna	

Biznesni qo'llab-quvvatlashda iqtisodiy-ijtimoiy holatni yaxshilash imkoniyatlari	311
Salamov Ibroxim, Janibekov Faxriddin Beknazarovich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
G'alla urug'chiligidagi boshlang'ich hisob va ichki nazoratni takomillashtirish	315
Yuldashev Sherali Xaitovich, Yusupov Uchqun, Zokirov Behruz	
Baliqchilik xo'jaliklarini rejalashtirishning ahamiyati va bosqichlari	318
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
"Yashil" iqtisodiyot: konsepsiyaning shakllanishi va asosiy kategoriyalari	321
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Toshpulatova Kamola Xurshed qizi	
Sutchilik yo'nalishidagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida marketing elementlaridan foydalanish	324
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Biznes jarayonlarida "xarajat" va "tannarx" kategoriyalarining nazariy jihatlarini	328
Xondamir Abdushukurov, Ulug'bek Eshmuradov	
Перспективы развития бухгалтерского учета и аудита на основе международных стандартов	333
Рахимова Умида Раббимовна, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли, Хомидов Аслбек Отабек угли	
Asosiy vositalarni hisobga olishning xalqaro va milliy standartlarda aks ettirishning farqli jihatlarini	336
Xatamov Kobil Xayriyevich, Turabaeva Ozoda Ilxambekovna	
Qishloq hududlarida ekoturizm maskanlarining turistik salohiyati va sig'imi tahlili	340
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi, Xoshimova Sevara Bahromovna, Sayfullaev Umidulla Fazliddin o'g'li	
Chorvachilik tarmoqlarida otchilik infratuzilmasining hozirgi holati va istiqboldagi iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	346
Salamov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Tursunov Alpomish Amanovich, Yo'ldoshev Raxim Nuriddin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi klasterlari va fermer xo'jaliklari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari	351
Nasimjon Babayev, Dilorom Yorbekova, Umidullo Fayzullayev	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari sotish hisobini takomillashtirish	354
Abdunazarova Sevinch, Aliqulova Zebuniso, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida qishloq xo'jalik ishlab chiqarishining samaradorligi	360
Kudratov Rizo Turdibayevich, Abduxaliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
Increasing Efficiency of Catering Enterprises Through Modernization	365
Kurbanova Rakhima Jamshedovna	
Chorvachilik majmuasi infratuzilmasi va uni rivojlantirish	369
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Aslonov Xotamjon Sharibboy o'g'li	
Davlat-xususiy sherikchiligini rivojlantirishda klasterlarning ahamiyati	373
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Raxmatullayev Sherzod Mexriddinovich	
Studying the Features of Innovative Development in The Agricultural Sector of the Economy	377
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna	
Chorvachilikda klasterlashning ayrim masalalari	380
Urdushev Hamrakul, Mavliyanov Majid Tuychiyevich	
Issues of Development of "Green Economy" in the Context of the Actualization of the Problem of Ecology and Climate Change	385
Mukhayyo Dustova	
Xizmatlar sohasi rivojlanishining aholi turmush darajasiga ta'siri	390
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna	
Baliqchilik xo'jaliklarini rivojlantirish prognozini ishlab chiqish masalalari	393
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
Mahalliy soliqlar va mahalliy yig'imlarning iqtisodiy mohiyati	396
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Turizm korxonalari hisob siyosatini shakllantirish	400
Ibragimov Mansur Mardonovich	

Korxonalarda moliyaviy holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar tahlili	404
Isturdiyev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Yusupova Ergashoy	
Innovatsiya, innovatsion iqtisodiyot atamalarining mohiyati va ulardan samarali foydalanish yo'llari.....	408
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Boyjigitov Kamronmirzo Sobirjon o'g'li, Obloberdiyev Shuxrat Sharof o'g'li	
The Processing Indicators of Livestock Products on the Basis of Economic Statistical Models	411
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida tola ishlab chiqarish xarajatlari tahlili	414
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Farangiz Rustamova	
Meva-sabzavotchilikni rivojlantirishda klaster yondashuvining afzalliklari	419
Eshankulov Sirojiddin Xakimovich	
Prospects for Leaving the Population Out of Poverty	424
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Radjabov Navruzbek Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Fayzullayev Umidullo Xayrullo o'g'li	
Tijorat banklarida korrupsiyaga qarshi kurashishning kompayens nazorati usullarini takomillashtirish.....	429
Sultonov Abrorbek Umarali o'g'li, Axmedov Shuxrat Xikmatullayevich	
Segmentar va moliyaviy hisobot tuzishda xo'jalik yurituvchi subyektlar mulkini baholashning metodologik muammolari	435
G'olibjon Alikulov	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish orqali yashirin iqtisodiyotni jamiyatga ta'sirini kamaytirish	439
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Abdusalomov Farruh G'ayrat o'g'li	
Sustainable Farming Futures: the Economic Need of Climate Change Program in Uzbekistan.....	443
Akhmadjon Nurullaev, Sanayeva Raxima Amirqulovna, Visola Khasanova, Bakhora Nurullaeva, Anvar Sanaev	
Problems and Prospects of Cadastral Valuation of Land Resources in the Republic of Kazakhstan	447
Berdimurat Nazimgul, Bassybekova Zh.B.	
Значение цифровизации в сельском хозяйстве	451
Сыздықова Азиза Оралбайқызы, Сапарова Айнура Алпамысовна	
Xizmatlar sohasi samaradorligini oshirish masalalari	456
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Mardanova Mohidil Otabek qizi, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich	
Aholini o'z-o'zini bandlikka jalb qilish orqali ishsizlik darajasini pasaytirish.....	461
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Jo'rayev Sherali Anor o'g'li	
Innovatsiyani joriy qilishning fermer xo'jaliklari daromadlariga ta'siri	465
Eshboyev Diyorbek Yo'ldosh o'g'li, Sinayev Sherali Islom o'g'li, Ismoyilov Azamat Isroyilovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq daromadni tan olish masalalari.....	471
Kozimjonov Abrorbek	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning yutuqlari va muammolari.....	475
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Soliq ma'murchiligida raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va uning ilmiy-nazariy asoslari tahlili	479
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Holmirzayev Sardor Ravshan o'g'li, Tursinaliyev Abdulaziz Shokirjon o'g'li	
O'zbekistonda davlat xizmatlari ko'rsatish milliy tizimini rivojlanishi: xronologik tahlil.....	484
Hasanov Habibullo	
Chorvachilikning mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati va uning rivojlanishi.....	488
Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Tirkashev Farxod Mahmudovich, Sayfullayev Akbar Xoljigit o'g'li, Erkinov Samandar Maxmudovich	
O'zbekiston chorvachiligiga oid FAO ma'lumotlari haqida	493
Pardayeva Kamola	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq xaridorlar bilan tuziladigan shartnomalar asosida tushumni hisobga olishning ahamiyati	498
Norbekov Davron	
Paxtachilik klasterlarida ishlab chiqarishga ta'sir etuvchi omillarning tahlili	502
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Abduraxmonov Orifbek Odiljon o'g'li	

Raqamli iqtisodiyotning zamonamizdagi bugungi o'rne	506
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Zarmaxmatov Nomojjon Baxodir o'g'li	
Improving Cost Audit in Innovation Activities	510
Mustafoev is the son of Akbar Mustafa	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni mxs asosida transformatsiya qilish zaruriyati	514
Xolmurodov Otabek	
Klasterlarni tashkil etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari va ularning mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rne	521
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Homidov Aslbek Otabek o'g'li, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li, Boltayev Diyorbek Omondurdi o'g'li	
Soliq imtiyozlarini nazariy asoslash va huquqiy tartibga solish	526
Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Sug'urta shartnomalari va sug'urta majburiyatlari hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	531
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Обеспечение привлекательности инвестиции коммерческих банков	537
Назаров Килич Холмурадович, Нафасов Шохрухбек Хошимович	
O'zbekistonda tashqi savdoning rivojlanishi va muammolari	539
Xudayberdiyev U.	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnatga haq to'lashning nazariy jihatdan tashkiliy-iqtisodiy asoslari	542
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Toshmurodova Dilbar Muzaffar qizi	
Human Capital in Education	546
Ibragimov Mansur Mardonovich, Ergashev Olloyor	
Qishloq joylarida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish hamda o'zini o'zi band qilish orqali ishsizlikni kamaytirishning nazariy asoslari	551
Jo'rayev Sherali Anor o'g'li, Abdikarimov Nazirbek Odil o'g'li, Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Uchqora uzumi-mayizini yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	555
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Janibekov Faxriddin Beknazarovich	
Moliyaviy natijalarning tavsifini takomillashtirish	561
Yusupova Farizabonu Zarifovna	
Kambag'allik va uni qisqartirish yo'llari	564
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Do'stiyorov Mirabbos Erkin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi turmush darajasini oshirishda xizmat ko'rsatish sohasining ahamiyati	568
Xolmurodov Otabek	
O'zbekistonda aholi turmush darajasi va daromadlarining o'ziga xos xususiyatlari	570
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Saidmurodov Sardor Mirsalohovich	
SWOT-анализ конкурентоспособности национального туризма в Узбекистане в условиях преодоления последствий пандемии	574
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi, Abduzoirov Sarvarbek	
Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va aholi turmush darajasini yanada yaxshilashda iqtisodiy samaradorlikni oshirishning ahamiyati	577
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, hamdamova Nasiba Ablakulovna	
Jahon iqtisodiyoti va xalqaro savdo munosabatlari	582
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Xo'jaqulov Inomjon Rustam o'g'li	
Xizmat ko'rsatish sohasini raqamli iqtisodiyot sharoitiga mos rivojlantirishning ayrim masalalari	586
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Sherzodova Diyora Sherzod qizi	
Turistik destinatsiyalarni rivojlantirish orqali turistik zonalarini takomillashtirish	589
Raxmonov Siyovush Turob ug'li, Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Ivermektin, kloxantel, iversantapulus dori vositalarining marketing tahlili	592
Raxmadullayev Humoyun Rashid o'g'li, Farmonov Nizom, Salamov Ibroxim	
Цифровая оптимизация для экологической безопасности в агропромышленном комплексе	597
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	

Смысловой – системный анализ процессов обработки плодов и овощей энергии начального импульса.....	602
Курбанов Жамшед Маджидович, Курбонова Мадина Жамшедовна	
Формирования алгоритма расчета эффективности транспортно-логистической системы поставок грузов.....	605
Кубаев Улугбек	
Роль и потенциал севооборота в создании устойчивых и экологически чистых систем в сельском хозяйстве на основе цифровизации	611
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	
Qoramollar uchun ozuqa ratsionini tuzishda innovatsion yondashuv	617
Mavlyanov Majid Tuychiyevich	
Landshaft bog'dorchilikni rivojlantirishda autocad dasturining o'rni.....	624
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich, Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Aniq qishloq xo'jaligida o'zgaruvchan me'yorlarni qo'llash	628
Akbarov Husan O'zbekxonovich, Bekzod Qudratov	
Raqamli iqtisodiyotda neyron tarmoqlaridan foydalanishning ahamiyati.....	634
Otoboyeva Aziza Shakirovna	
Iqtisodiy masalalarni tahlil qilish, me'yorlash, rejalashtirish, baholash hamda bashorat qilishda korrelyatsiya va regressiya usuli	637
Aktamova Vasila Uktamovna, Axtamova Umida O'ktam qizi	
Iqtisodiy ekonometrik modelni tuzish hamda avtokorrelyatsiya mavjudligini aniqlash	641
Raximov Abdulaxad Nematovich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda agrovoltaiika texnologiyasini qo'llash istiqbollari	646
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich, Eshpulatov Dostonbek Baxodir o'g'li, Malikova Sevinch Telman qizi	
Развитие системы цифровизации в сельском хозяйстве и в народной медицине	650
Рахмонов Фариз Зафаржонович, Мухиддинова Сабрина Мунисовна, Усманова Лайло Рахматуллаевна, Рахмонова Хабиба Нуруллаевна	
Raqamli iqtisodiyot fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va virtual onlayn kurslardan foydalanish.....	653
Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Qishloq xo'jaligini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari	656
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich	
Ekin maydonlari tuproqlarini tahlil qilish va boshqarishda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishning o'rni.....	660
Otoboyeva Aziza Shakirovna, Artikov Farxod Sayfiddinovich, Usanov Yoqub Dilmurod o'g'li	
О некоторых нестандартных способах решения иррациональных уравнений	664
Актамова Васида Уктамовна	
Корхоналарни тугатишнинг норматив ва ташкилий-услугий таъминотини такомиллаштириш	666
Дусмуратов Раджапбай Давлатбаевич	
Юридик шахсларни тугатишнинг норматив-ҳуқуқий таъминоти.....	670
Давлетов Икрам Рахимберганович	
Саноат корхоналарида мулкый муносабатларни тартибга солишнинг илмий назарий асослари.....	674
Бобобеков Эргаш Абдумаликович	

SUTCHILIK YO'NALISHIDAGI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR FAOLIYATIDA MARKETING ELEMENTLARIDAN FOYDALANISH

Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich

Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sutchilik yo'nalishidagi xo'jalik yurituvchi korxonalar faoliyatida marketing kompleksi elementlaridan foydalanish xususiyatlari ko'rib chiqilgan. Unda sut va sut mahsulotlarining oxirgi iste'molgacha bo'lgan taqsimot kanallarini maqbullashtirish yo'llari, sut va sut mahsulotlariga bo'lgan talab va taklifni aniqlash yo'llari regression model formulasi orqali ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: sut, sut mahsulotlari, marketing kompleksi elementlari, taqsimot kanallari, tashish va saqlash jarayonlari, regression model, brend, narxlashtirish, sut mahsulotlarini qadoqlash, reklama, bozor kon'yukturasi.

Abstract: This article examines the features of using elements of the marketing complex in the activities of dairy farming enterprises. It shows ways to optimize distribution channels of milk and milk products up to final consumption, ways to determine supply and demand for milk and milk products through the regression model formula.

Key words: milk, dairy products, elements of the marketing complex, distribution channels, transportation and storage processes, regression model, brand, pricing, packaging of dairy products, advertising, market conjuncture.

Аннотация: В данной статье рассматриваются особенности использования элементов маркетингового комплекса в деятельности предприятий молочного животноводства. Показаны пути оптимизации каналов сбыта молока и молочных продуктов вплоть до конечного потребления, способы определения спроса и предложения на молоко и молочные продукты через формулы регрессионной модели.

Ключевые слова: молоко, молочная продукция, элементы маркетингового комплекса, каналы сбыта, процессы транспортировки и хранения, регрессионная модель, бренд, ценообразование, упаковка молочной продукции, реклама, конъюнктура рынка.

KIRISH

Sut va sut mahsulotlari jamiyat uchun ijtimoiy zarur bo'lgan ne'matlar guruhiga kirib, iqtisodiyoti rivojlangan davlatlarda xaridor iste'mol savatidagi jami oziq-ovqat mahsulotlarining 25% ini tashkil qilmoqda ^[1]. Bu esa sut va sut mahsulotlariga talabning yuqoriligini va oziq-ovqat sanoatining mazkur tarmog'i jozibadorligini ko'rsatadi. Respublikamiz qishloq xo'jaligi tarmog'ida sut va sut mahsulotlari bozorida ham ko'plab korxonalar faoliyat yuritmoqda.

Sut va sut mahsulotlarini ishlab chiqarish sohasining o'ziga xos bo'lgan ba'zi bir xususiyatlar mahsulot sotish jarayonini samarali olib borishni murakkablashtiradi. Sut va sut mahsulotlari kundalik iste'mol tovari hisoblanib, uning sifatiga yuqori talablar qo'yiladi. Xaridorlar sonini ko'paytirish va xarid hajmini oshirish uchun faqatgina sifatli mahsulotning mavjudligi yetarli emas. Shu sababli talabni ko'paytirishning turli yo'l va usullarini izlab topish kerak. Bu vazifani hal qilish uchun marketing usullaridan foydalaniladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sut mahsulotlarining eng muhim xususiyati, ular yaroqlilik muddatining qisqaligidir. Shu sababli sut mahsulotlari tez sotilishi va iste'mol qilinishi kerak. Buning uchun, avvalo, savdo do'konlariga ularni uzluksiz, ya'ni o'z vaqtida, kerakli miqdorda, sifatini buzmasdan va kam xarajatlar bilan yetkazib berish talab qilinadi. Demak, eng samarali taqsimot kanallarini tanlash yoki ishlab chiqib, joriy qilish zarur. Bunda birinchi navbatda xaridorlarning ehtiyojlari va to'lov qobiliyatlarini hisobga olgan holda, ularning maqsadli auditoriyasi va savdo xizmatlarini ko'rsatuvchi chakana savdo tarmog'i aniqlanadi.

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini kengaytirish va qulay agrobiznes muhitini shakllantirishda sohaga jalb qilinadigan investitsiyalarning o'rni beqiyosdir ^[2]. Sohaga qaratilayotgan e'tibor va qulay investitsiya muhiti

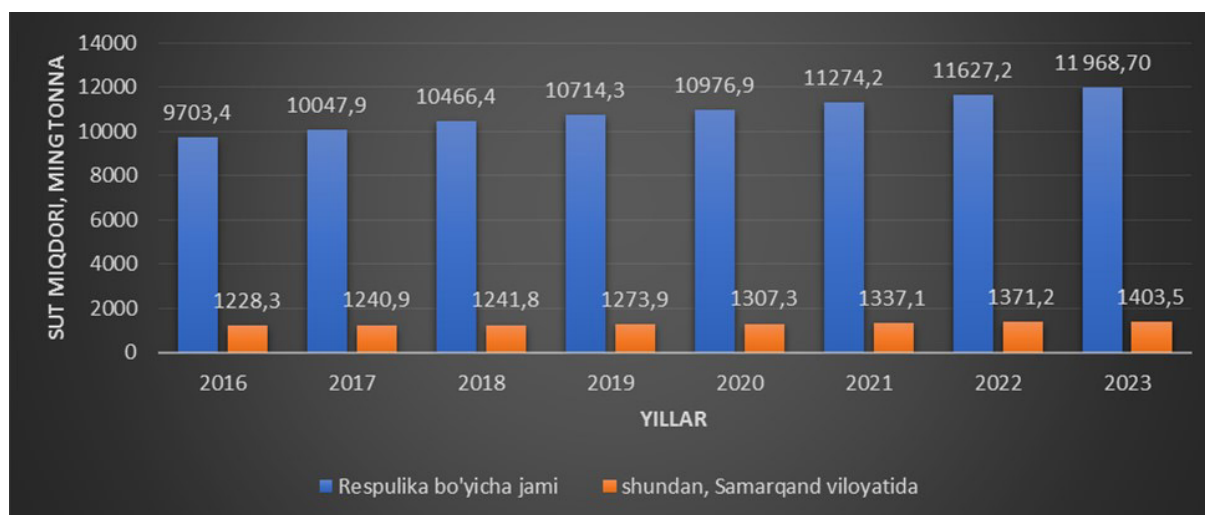

yaratilishi natijasida, 2024-yilning 1-yanvar holatiga O'zbekistonda barcha toifadagi xo'jaliklarda yirik shoxli qoramollar soni 14,1 mln boshga yetgan. Bu ko'rsatkich 2023-yilning mos davri bilan solishtirilganda 2,1 % ga oshgan. Xo'jalik toifalari bo'yicha tahlil qilinganda yirik shoxli qoramollar umumiy sonining 90,8 % i – dehqon va tomorqa xo'jaliklari, 7,3 % i – fermer xo'jaliklari, 1,9 % i – qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar hissasiga to'g'ri kelgan.

1-jadval: O'zbekistonda sut ishlab chiqarish dinamikasi, ming tonna (2016–2023-yillar)¹

Ko'rsatkichlar	Yillar							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Respublika bo'yicha jami	9703,4	10047,9	10466,4	10714,3	10976,9	11274,2	11627,2	11968,7
shundan, Samarqand viloyatida	1228,3	1240,9	1241,8	1273,9	1307,3	1337,1	1371,2	1403,5

2023-yilda respublikamizda jami 11968,7 ming tonna sut ishlab chiqarilgan bo'lib, 2016-yilga nisbatan 123,3% ga yoki 2265,3 ming tonnaga oshgan. Statistik ma'lumotlar tahlili respublikada sut ishlab chiqarish hajmi yildan yilga o'sib borayotganligini ko'rsatmoqda. 2023-yil Samarqand viloyatida 1403,5 ming tonna sut ishlab chiqarilgan bo'lib, respublika miqyosida yetishtirilgan sutning 11,7 foizi viloyat hissasiga to'g'ri kelgan [3] va bu borada Samarqand viloyati yetakchi hisoblanadi.

1-rasm: Sut ishlab chiqarishda Samarqand viloyati ulushi, ming tonna (2016-2023-yillar)²

Sut yetishtiruvchi dehqon va fermer xo'jaliklari mahsulot realizatsiyasi kanallarining to'rt xil turidan foydalanilmoqda:

- doimiy o'rtakashlar va olib sotarlar orqali sotish;
- dehqon xo'jaliklari tomonidan mahsulotni sotish joyigacha (bozorlar) yetkazib berish;
- ishlab chiqaruvchilarning xo'jalik do'konlari orqali sotish;
- hududlardagi ulgurji omborlar orqali chakana xaridorlarga mahsulot sotish.

Bugungi kunda sut ishlab chiqaruvchilar mahsulotni sotishda taqsimot kanallarining an'anaviy shakllangan barcha turlaridan foydalanadilar.

Sut mahsulotlari bozorining rivojida qadoqlashning ahamiyati tobora oshib bormoqda. Sut va sut mahsulotlarini qadoqlashda shisha, metall, karton, plenka va boshqa materiallardan tayyorlangan idishlardan foydalaniladi^[4].

Hozirgi paytda sut mahsulotlari bozorida shisha idishlardan foydalanish ulushi past darajada. Lekin an'anaviy tarzda iste'molchilar ko'proq shisha idishlarga qadoqlangan sut mahsulotlarini xarid qilishni xohlaydilar. Chunki shisha idishlardagi sut mahsulotlari ekologik toza saqlanadi, chet hid va ta'mning ta'siridan yaxshi himoyalangan bo'ladi. Lekin shisha idishlarga qadoqlangan mahsulotlarni tashish va saqlash jarayonlarida mahsulotning fizik kamayish darajasi yuqori.

Metall idishlar sut mahsulotlarini qadoqlashda kamdan kam hollarda ishlatiladi. Metall idishlar asosan quyiltirilgan sut va sut konsentratlarini qadoqlashda ishlatiladi.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari.

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari.

Demak, sut mahsulotlarining qadoqlanishiga alohida ahamiyat berish kerak ekan. Ayniqsa, uning estetik tomoni va dizayniga e'tiborni qaratish lozim. U yorqin bo'lib, xaridorlarni o'ziga jalb qilishdan tashqari bir qancha boshqa funksiyalarni ham bajarishi lozim ^[5].

Mamlakatimizdagi sut mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalarning brend yaratish va uning qiymatini aniqlash va oshirish bo'yicha tajribaga ega emasligi, ularning marketing faoliyatida yangi yondashuvlar, vositalar va modellardan foydalanishni taqozo etmoqda.

Bundan tashqari qadoqlash xaridorlarga axborot yetkazish funksiyasini ham bajarishi lozim. Unda mahsulot va ishlab chiqarish korxonasiga oid, xaridor uchun yetarli axborot mujassam bo'lishi talab qilinadi.

Tashish va saqlash jarayonlarida mahsulotni maksimal darajada himoyalashning texnik talablari ham qadoqlashda o'z aksini topishi kerak.

Narx darajasini doimiy ravishda kuzatib borish va narxlashtirishning operativ va taktik strategiyalarini ishlab chiqish va joriy etish samarali marketing faoliyatining asosiy yo'nalishlaridan biridir. Mahsulot narxi raqobatbardosh bo'lishi kerak. Raqobardosh narxni aniqlash uchun raqobat muhitidagi barcha o'zgarishlarni doimiy ravishda kuzatib borish, uni monitoring qilish asosida mahsulot tannarxi bilan bozor narxi o'rtasidagi balans nisbatni hisob-kitob qilish talab qilinadi.

Ishlab chiqaruvchi yoki o'z mahsulotini maksimal narxda sotishni xohlaydi, lekin ayni paytda sotish mumkin bo'lgan eng minimal narxni hisobga olib qo'yadi. Xaridor esa minimal narxda mahsulot sotib olishni istaydi va ayni paytda xarid narxining maksimal chegarasini belgilab qo'yadi ^[6].

Sut ishlab chiqaruvchi dehqon va fermerlar hamda xaridorlar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar muayyan davrdagi talab va taklif hajmi hamda narx asosida tartibga solinadi va o'rnatiladi. Har qanday tovar narxi bilan ushbu tovarga bo'lgan talab va taklif hajmi o'rtasidagi bog'liqlikni talab va taklif shkalalari asosida ko'rgazmali tavsiflash mumkin 2-jadvalda Samarqand shahrida 1.5 %li kefirga bo'lgan talab va taklif shkalasi keltirilgan (gipotetik).

2-jadval: Samarqand shahrida 1.5% li 0.5 l hajmdagi kefirga bo'lgan yillik talab va taklif shkalasi

Narx, so'm	Talab hajmi, mln.but.	Taklif hajmi mln.but	Ortiqcha talab mln but.
0	25	0	25
3500	20	2	18
4000	15	5	10
5500	12	8	4
6000	10	10	0
6500	7	12	-5
7000	5	15	-10
7500	2	20	-18
8000	1	25	-24
8500	0	30	-30

Jadvalning 1-ustunida kefirning 0 so'mdan (bepul) 8500 so'mgacha narxlari qatori keltirilgan. 2 va 3-ustunlarda mos ravishda narxning har bir qiymatiga to'g'ri keluvchi talab va taklif hajmlari va 4-ustunda ortiqcha talab, ya'ni 2 va 3-ustunlar farqi keltirilgan. Narxning oshib borishi bilan talab hajmi kamayib, taklif hajmi esa ortib borgan. Bunday holat mantiqan to'g'ri, chunki sotuvchi mahsulotini tekinga bozorga chiqarmaydi. Talab hajmi keltirilgan miqdordan ham ortiq bo'lishi mumkin edi. Ammo xaridorlarga ham ehtiyojdan ortiqcha kefir kerak emas. Chunki, birinchidan, sovutkichda ortiqcha kefirni saqlash uchun joy yo'q. Ikkinchidan, kefirni uzoq vaqt saqlab bo'lmaydi, uning sifati buziladi. Jadvalga ko'ra kefirning narxi 6000 ming so'm bo'lganda talab hajmi taklif hajmiga teng bo'lyapti. Ushbu narxda kefirga ortiqcha talab mavjud emas va bozorga ortiqcha kefir taklif qilinmagan. Ya'ni xaridorlar sotib olishi mumkin bo'lgan barcha kefirni sotib olishgan, sotuvchilar sotishi kerak bo'lgan miqdordagi kefirni sotishgan.

Jadvalda keltirilgan 6000 ming so'm – bu kefirning muvozanatli narxi, bir oyda 10 mln. butilka mahsulot – bu muvozanatli hajm hisoblanadi.

Muvozanatli narxda talab hajmi taklif hajmiga teng bo'lib, ushbu hajm muvozanatli hajm deyiladi^[7,8].

Muvozanatli narxdan kichik bo'lgan har qanday narxda ortiqcha talab mavjud bo'ladi va bu defitsitga olib keladi. Muvozanatli narxdan katta bo'lgan har qanday narxda ortiqcha taklif mavjud bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu ishda shunday vosita sifatida muvozanatli narx va hajmni aniqlash va prognozlashning uslubi ishlab chiqildi. Ishlab chiqilgan usul amaliyotda ikki bosqichda qo'llaniladi. Birinchi bosqichda talab va taklif shkalalari ma'lumotlari asosida talab va taklifning regression modellari tuziladi. Ikkinchi bosqichda tuzilgan regression modellar hamda muvozanatli narx va muvozanatli hajm kategoriyalarining iqtisodiy mohiyatini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan modelni qo'llab, muvozanatli narx va hajm miqdorlari hisoblanadi.

Aytaylik talab va taklifning regression modellari chiziqli ko'rinishda, ya'ni

$$Q_s = a_0 + a_1 P \text{ va } Q_d = b_0 + b_1 P \text{ bo'lsin.}$$

Muvozanatli narxda talab hajmi taklif hajmiga teng, ya'ni

$$Q_s = Q_d \text{ dan } a_0 + a_1 P = b_0 + b_1 P \text{ kelib chiqadi, bundan esa}$$

$$P = \frac{a_0 - b_0}{b_1 - a_1} \text{ -muvozanatli narx formulasi kelib chiqadi}$$

Muvozanatli hajmni hisoblash formulasini keltirib chiqarish uchun $Q_s = Q_d$ tenglikdan foydalanamiz, ya'ni

$$Q = Q_s = Q_d = a_0 + a_1 P = a_0 + a_1 \frac{a_0 - b_0}{b_1 - a_1} \text{ dan } Q = \frac{a_0 b_1 - a_1 b_0}{b_1 - a_1} \text{ formulani, ya'ni muvozanatli hajmni hisoblash for-}$$

mulasini hosil qilamiz.

Demak, bozorning muvozanatli narx va muvozanatli hajm modelida dastlab talab va taklif regressiya tenglamalarining a_0 va a_1 hamda b_0 va b_1 parametrlarini hisoblash, keyin esa mahsulotning bozorni muvozanatga keltiruvchi narxi va miqdorini hisoblash kerak.

Ushbu model asosida aniqlangan narx va mahsulot sotish hajmi xaridor va sotuvchining narx xususidagi irodalarini hisobga olganligi va ular "min-max" chegarasida hisoblanganligi tufayli u bozor kon'yukturasini obyektiv tavsiflaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A.Eshmatov. SUT VA SUT MAHSULOTLARI BOZORIDA BREND QIYMATINI YARATISH. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" Ilmiy elektron jurnali. –№ 2, mart-aprel, 2020-yil.
2. Urazov J. S. D., Namozova M. M. Q. AGROBIZNESDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISH ORQALI SOHAGA INVESTITSIYA JALB QILISH MASALALARI //Academic research in educational sciences. – 2023. – T. 4. – №. SamTSAU Conference 1. – C. 299-304.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari.
4. Анализ рынка молочной продукции. Отчет маркетингового исследования. 2020 г. 228 стр.
5. С.Каретникова. ОБЗОР КОНЬЮНКТУРЫ РЫНКА ПРОДУКЦИИ МОЛОЧНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ. Журнал "Экономические науки". –№ 6 М. 2013.
6. Бобоев Н. Д., Уразов Д. С., Абдувахобов Б. Б. СУТНИ ҚАЙТА ИШЛАШ КОРХОНАЛАРИ ФАОЛИЯТИДА МАРКЕТИНГ КОМПЛЕКСИ ЭЛЕМЕНТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ //ЖУРНАЛ ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ. – 2021. – Т. 4. – №. 6.
7. Sh.D.Ergashxodjayeva. Marketing fani bo'yicha O'UM. –Toshkent, 2016-yil. –89-93 b.
8. www.tetrapak.ru

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Alfraganus universiteti dotsenti, i.f.f.d. (PhD) Fayziyev Oybek Raximovichning umumiy tahriri ostida nashrga tayyorlandi.

O'zbek tili muharriri: Ulug'bek Eshmuradov

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Rus tili muharriri: Abdimo'min Alikulov, i.f.d., professor

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Bobur Ochilov

2024. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Topshirildi: 10.04.2024-yil. Nashrga ruxsat etildi: 19.04.2024-yil.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro‘yxatdan
o‘tkazilgan.